

SPIS TREŚCI

WSTĘP	13
Rozdział I. PRZEDMIOT HISTORII DOKTRYN POLITYCZNYCH I PRAWNYCH	15
1. Zakres i podstawy metodologiczne przedmiotu	15
2. Powiązania z innymi przedmiotami	17
3. Różnorodność opracowań przedmiotu historii doktryn politycznych i prawnych	19
4. Funkcje doktryn politycznych	22
5. Problem negacji i kontynuacji w doktrynach politycznych	24
6. Klasyfikacja doktryn politycznych i prawnych	26
7. Pojęcie rewolucji doktrynalnej	29
Rozdział II. MYŚL POLITYCZNA STAROŻYTNEJ GRECJI OKRESU KLASYCZ- NEGO	33
1. Ogólna charakterystyka	33
2. Sofiści	38
3. Rozwój szkoły sofistów	40
4. Sokrates i sokratycy	43
Rozdział III. IDEALIZM PLATONA	49
1. Osobowość filozofa	49
2. Założenia metodologiczne	50
3. Klasyfikacja ustrojów	51
4. Historiozofia i krytyka demokracji	52
5. Filozofia sprawiedliwości	54
6. Wiedza i władza	55
Rozdział IV. REALIZM ARYSTOTELESA	59
1. Osobowość filozofa	59
2. Założenia metodologiczne	60
3. Teoria społeczeństwa	61

4. Powstanie i cele państwa	61
5. Klasyfikacja polis	63
6. Filozofia sprawiedliwości	65
7. Prawo natury	67

Rozdział V. MYŚL POLITYCZNA CZASÓW HELLEŃSKICH 69

1. Ogólna charakterystyka	69
2. Cyrenajcy i cynicy	70
3. Epikur i sceptycy	73
4. Stoicyzm	75
5. Rozwój stoicyzmu greckiego	79

Rozdział VI. DOKTRYNY POLITYCZNO-PRAWNE STAROŻYTNEGO RZYMU . 83

1. Ogólna charakterystyka	83
2. Polibiusz i rozwój doktryny politycznej	85
3. Myśl polityczna Marka Tuliusza Cyncerona	87
4. Późny stoicyzm: Seneka	92
5. Marek Aureliusz	96

Rozdział VII. MYŚL POLITYCZNO-PRAWNA WCZESNEGO CHRZEŚCJAŃSTWA 99

1. Ogólna charakterystyka	99
2. Geneza myśli społeczno-politycznej chrześcijaństwa	101
3. Szkoła aleksandryjska	102
4. Ojcowie Kapadoccy i Doktorzy Kościoła	105

Rozdział VIII. MYŚL POLITYCZNA ŚWIĘTEGO AUGUSTYNA 109

1. Osobowość filozofa i metody	109
2. Praca i cnoty kardynalne	111
3. Filozofia sprawiedliwości	112
4. Teoria państwa	115
5. Państwo a Kościół	116
6. Pokój i teoria prawa	117
7. Rodzina i społeczeństwo	119
8. Dynamika systemu	120

Rozdział IX. ŚWIĘTY TOMASZ Z AKWINU I ROZWÓJ MYŚLI ŚREDNIO-WIECZNEJ 123

1. Jan z Salisburii i papalizm	123
2. Awerroizm	126
3. Myśl polityczna św. Tomasza z Akwinu	127
4. Metodologia i nauki społeczne Akwinaty	128
5. Praca i teoria państwa	130
6. Teoria prawa Akwinaty	132
7. Sprawiedliwość	134
8. Podsumowanie	135

Rozdział X. KONIEC ŚREDNIOWIECZA 137

1. Ogólna charakterystyka 137
2. Marsyliusz z Padwy 139
3. Nominalizm Wilhelma Ockhama 143

Rozdział XI. RENESANS W MYŚLI POLITYCZNEJ 147

1. Ogólna charakterystyka wieku Odrodzenia 147
2. Niccolo Machiavelli 150
3. Erazm z Rotterdamu 154
4. Tomasz More (Thomas Morus) 156
5. Andrzej Frycz Modrzewski 158
6. Jean Bodin (Johannes Bodinus) 162
7. Doktryny reformacji 167
8. Reformacja w Polsce 174

Rozdział XII. DOKTRYNY POLITYCZNO-PRAWNE XVII WIEKU 183

1. Ogólna charakterystyka 183
2. Francis Bacon 184
3. Tommaso Campanella 187
4. Myśl polityczna Hugona Grocjusza 190
5. Samuel Pufendorf 193
6. Liberalizm konserwatywny Spinozy 195
7. Doktryny polityczne rewolucji angielskiej 197
8. Myśl polityczna Thomasa Hobbesa 201
9. Liberalizm Johna Locke'a 206

Rozdział XIII. DOKTRYNY POLITYCZNO-PRAWNE WIEKU OŚWIECENIA 211

1. Ogólna charakterystyka 211
2. Fizjokratyzm i absolutyzm oświecony 214
3. Liberalizm arystokratyczny Monteskiusza 217
4. U źródeł liberalizmu burżuazyjnego 221
5. Myśl polityczna Jeana Jacquesa Rousseau 223
6. Materializm i utopia komunistyczna 228
7. Oświecenie w Polsce 231
8. Doktryny polityczne rewolucji amerykańskiej 236
9. Doktryny polityczne Wielkiej Rewolucji Francuskiej 237

Rozdział XIV. SZKOŁA HISTORYCZNA 245

1. Reakcja doktrynalna na Wielką Rewolucję Francuską 245
2. Ogólne założenia szkoły historycznej 248
3. Czołowi przedstawiciele szkoły historycznej 250

Rozdział XV. IDEALIZM NIEMIECKI 255

1. Kształtowanie się założeń doktryny 255
2. Dialektyka i filozofia dziejów Georga Wilhelma Friedricha Hegla 257
3. Hegłowska idea państwa 259

	Rozdział XVI. LIBERALIZM	263
10	1. Ogólna charakterystyka	263
	2. Angielska szkoła liberalistyczna	264
	3. Liberalizm francuski	267
	4. Liberalizm niemiecki	271
	Rozdział XVII. SOCJALIZM UTOPIJNY	273
7	1. Ogólna charakterystyka	273
	2. Przedstawiciele socjalizmu utopijnego	274
	3. Komunizm utopijny	278
	Rozdział XVIII. DOKTRYNA ANARCHIZMU	281
	1. Ogólna charakterystyka	281
	2. Doktryna Pierre-Josepha Proudhona	282
	3. Anarchizm Michała Bakunina i Piotra Kropotkina	284
	Rozdział XIX. ROZWÓJ POLSKIEJ MYŚLI POLITYCZNEJ W XIX WIEKU	287
20	1. Ogólna charakterystyka	287
	2. Doktryny reakcyjne	289
	3. Doktryny konserwatywne	291
6	4. Myśl demokratyczna	297
	5. Rozwój myśli socjalistycznej	301
	Rozdział XX. POZYTYWIZM PRAWNICZY	307
	1. Ogólna charakterystyka	307
	2. Pozytywizm anglosaski — John Austin	308
	3. Pozytywizm kontynentalny — Rudolf Ihering	310
	4. Georg Jellinek	312
	Rozdział XXI. DARWINIZM SPOŁECZNO-POLITYCZNY	317
	1. Ogólna charakterystyka	317
	2. Filozofia społeczna Herberta Spencera	318
	3. Ludwik Gumplowicz	320
	4. Vilfredo Pareto	322
	Rozdział XXII. SZKOŁA RASOWO-ANTROPOLOGICZNA	325
	1. Ogólna charakterystyka	325
	2. Czołowi przedstawiciele	326
	Rozdział XXIII. DOKTRYNA MARKSIZMU-LENINIZMU	331
10	1. Twórcy marksizmu na tle epoki	331
	2. Metoda materializmu dialektycznego i historycznego	332
	3. Krytyka państwa burżuazyjnego	334

4. Leninizm na tle epoki	336
5. Idea państwa dyktatury proletariatu	337
6. Walka z reformizmem	339
Rozdział XXIV. REFORMIZM I REWIZJONIZM	343
1. Początki rewizjonizmu na tle epoki	343
2. Działalność Ferdynanda Lassalle'a	344
3. Inne wczesne kierunki doktrynalne	346
4. Eduard Bernstein	347
5. Karl Kautsky	351
6. Kontynuacja centryzmu	354
Rozdział XXV. LIBERALIZM POLITYCZNY KOŃCA XIX WIEKU	359
1. Uwagi ogólne	359
2. Czołowi przedstawiciele	360
Rozdział XXVI. KATOLICKA DOKTRYNA SPOŁECZNA PRZEŁOMU XIX I XX WIEKU	365
1. Tradycjonalizm doktrynalny	365
2. Przełomowość pontyfikatu Leona XIII	366
Rozdział XXVII. DOKTRYNA SOCJALDEMOKRACJI NA POCZĄTKU XX WIEKU	373
1. Antonio Labriola	373
2. Jean Jaurès	376
3. Antonio Gramsci	378
Rozdział XXVIII. SYNDYKALIZM I KOOPERATYWIZM	381
1. Ogólna charakterystyka	381
2. Georges Sorel	381
3. Edward Abramowski	384
Rozdział XXIX. SZKOŁA PSYCHOLOGICZNA W PRAWIE	387
1. Twórca i ogólne założenia	387
2. Zarys metodologii	389
3. Emocje etyczne	391
4. Prawo i moralność	392
5. Prawo pozytywne i intuicyjne	394
6. Polityka prawa	395
7. Pojęcie sprawiedliwości	397
8. O wykładzie uniwersyteckim	398
Rozdział XXX. DOKTRYNA SOLIDARYZMU	401
1. Ogólna charakterystyka źródeł	401
2. Założenia solidaryzmu w prawie	404

3. Norma społeczna	405
4. Teoria państwa i prawa	406
5. Krytyka praw podmiotowych	407
 Rozdział XXXI. DOKTRYNA FUNKCJONALIZMU	409
1. Geneza i założenia	409
2. Twórcy funkcjonalizmu	411
3. Realizm prawniczy	413
4. Idealizm prawniczy	415
5. Oddziaływanie funkcjonalizmu	417
 Rozdział XXXII. NORMATYWIZM	421
1. Założenia metodologiczne	421
2. Teoria prawa	423
3. System norm prawnych	426
4. Problem podziału prawa	429
5. Teoria państwa	430
 Rozdział XXXIII. SOCJOLOGIA POLITYKI MAXA WEBERA	435
1. Uwagi ogólne	435
2. Główni polemici	436
3. Nauka a polityka	438
4. Gospodarka kapitalistyczna	440
5. Władza i państwo	441
6. Biurokracja	443
7. Klasy i stany	444
8. Socjologia religii	445
 Rozdział XXXIV. DOKTRYNA PAŃSTWA FASZYSTOWSKIEGO	447
1. Zasadnicze cechy	447
2. Wódz i jego drużyna	450
3. Mit państwa korporacyjnego	451
4. Psychologia masowa faszyzmu	452
 Rozdział XXXV. SPOŁECZNO-POLITYCZNA MYŚL KOŚCIOŁA W DRUGIEJ POŁOWIE XX WIEKU	455
1. Program aggiornamento	455
2. Pontyfikat Jana XXIII	456
3. Sobór watykański II	458
4. Pontyfikat Pawła VI	461
5. Pontyfikat Jana Pawła II	463
 Rozdział XXXVI. DOKTRYNA PAŃSTWA DOBROBYTU	469
1. Formowanie się szkoły	469
2. Etapy kształtowania się doktryny	470
3. Zarys doktryny państwa dobrobytu	471
4. Wpływ doktryny na konstytucjonalizm burżuazyjny	473

Rozdział XXXVII. DOKTRYNA NEOLIBERALIZMU	475
1. Warunki formowania się szkoły	475
2. Osobowość i założenia myśli Friedricha Hayeka	476
3. Pojęcie wolności	478
4. Ideologia sprawiedliwości	479
5. Teoria państwa i prawa	480
 Rozdział XXXVIII. NOWE SPOŁECZEŃSTWO PRZEMYSŁOWE	 483
1. Ewolucja pojęcia	483
2. Cechy nowej formacji	484
3. Zadania państwa	486
4. Teoria Johna Kennetha Galbraitha	486
5. Wpływ na teorię konwergencji	488
 Rozdział XXXIX. DEMOKRATYCZNE PAŃSTWO PRAWNE	 491
1. Uwagi ogólne	491
2. Uwarunkowania historyczne	493
3. Dyskusja w Polsce	498
4. Rozwój gwarancji instytucjonalnych	501